

Uusi alku 55
Mark 14:22–25
Savonlinnan Tuomiokirkko, 15.2.2012

Jeesus asettaa ehtoollisen

Edellä olemme kuulleet, kuinka Jeesus ja hänen opetuslapsensa olivat saapuneet Jerusalemiin. Kaikesta näkyi, että Jeesus tiesi, millainen kohtalo häntä Jerusalemissa odotti: kidutuskuolema.

Ennen sitä hän halusi viettää yhdistetyn jäähyväis- ja pääsiäisaterian opetuslastensa kanssa. Sitä varten opetuslapset valmistivat paahdetun lammaspastin ja muut juutalaisen pääsiäisaterian tykötarpeet erään jerusalemilaisen talon isoon yläsaliin.

Ateria sai dramaattisen käänteeseen, kun Jeesus ennusti, että yksi aterialla läsnä olevista opetuslapsista kavaltaisi hänet.

Tämän kerrottuaan Markuksen evankeliumin kärsimyshistoria jatkuu seuraavasti:

Aterian aikana Jeesus otti leivän, siunasi, mursi ja antoi sen opetuslapsilleen sanoen: "Ottakaa, tämä on minun ruumiini." Sitten hän otti maljan, kiitti Jumalaa ja antoi heille, ja he kaikki joivat siitä. Hän sanoi: "Tämä on minun vereni, liiton veri, joka vuodatetaan kaikkien puolesta. Totisesti: minä en enää maista viiniköynnöksen antia ennen kuin sinä päivänä, jona juon uutta viiniä Jumalan valtakunnassa." (Mark 14:22–25)

Ehtoollisen liittymäkohtia juutalaiseen pääsiäisateriaan

Jeesus liittyi ehtoollista asettaessaan juutalaisen pääsiäisaterian seremoniaan. Siihen kuului osio, jossa aterian isäntä, ennen pääruokalajiin siirtymistä, rukoili erityisen kiitosrukouksen leivästä. Rabbiinikirjallisuuden mukaan se kuului näin: "Ole ylistetty, Herra, meidän Jumalamme, maailman kuningas, joka annat leivän maasta."

Tähän rukoukseen ehkä viittaa se, kun Jeesuksen kerrotaan siunanneen leivän.

Meille kristityille eräs tämän teon merkitys on se, että muistaisimme ruokarukouksen. Jeesus kiitti Taivaan Isää leivästä ja niin meidänkin tulee tehdä.

Mutta paljon merkityksellisempää on se, mitä Jeesus lisäsi juutalaiseen pääsiäisaterian seremoniaan. Hän sanoi murtamastaan leivästä: "Ottakaa, tämä on minun ruumiini".

Tämäkin liittyy kyllä perinteiseen juutalaiseen pääsiäisateriaan sikäli, että siinä ruoka-aineilla oli vertauskuvallinen merkityksensä. Aterian isännän velvollisuutena oli selittää ne aterioitsijoille. Ateria alkoi syömällä katkeranmakuisia yrtejä. Isännän piti selittää pöytävierailleen, että ne kuvasivat Egyptin orjuuden katkeruutta. Sitten syötiin etikalla maustettua hedelmämassaa. Se kuvasi savea, joista israelilaisten piti tehdä rakennustiiliä.

Ehtoollinen on sakramentti

Jeesuksen viimeisellä aterialla ei kuitenkaan ollut kyse pelkästä vertauskuvasta, vaan todellisuudesta. Jeesus halusi ojentaa oppilailleen *oman ruumiinsa* syötäväksi leivän muodossa.

”Ottakaa, tämä on minun ruumiini”, hän sanoi. Hän ei sanonut: ”Ottakaa, tämä leipä on vertauskuva minun ruumiistani.”

Ehtoollisateria on enemmän kuin vertauskuva. Se on salattu *mysteeri* eli latinaksi *sacramentum*. Se tarkoittaa sellaista pyhää toimitusta, jonka olemus ja merkitys ei avaudu arkijärjelle.

Sakramentti tarkoittaa Jeesuksen itsensä asettamaa pyhää toimitusta. Olennaista sakramentille on ainakin se, että siinä Jumalan sanallinen lupaus on liittynyt aineeseen. Kirkkoisä Augustinus sanoi tämän aikoinaan, 300-luvulla, näin: ”*Accedit verbum elementum et fit sacramentum*” eli suomeksi: ”Sana menee aineeseen ja niin syntyy sakramentti”.

Tämän määritelmän perusteella sakramentteja on varmuudella ainakin kaksi: kaste ja ehtoollinen. Kasteessa veteen on liittynyt Jumalan sana ja lupaus. Ehtoollisleivän ja viinin kohdalla Jumalan sana ja lupaus on tämä: ”Tämä on minun ruumiini, joka annetaan teidän puolestanne” / ”Tämä malja on uusi liitto minun veressäni, joka vuodatetaan teidän puolestanne syntien anteeksiantamiseksi”. Nuo Jeesuksen jumalalliset lupaukset liittyvät leivän ja viinin aineeseen ja ottavat ne käyttöönsä. Syntyy sakramentaalinen yhtymys. Salatulla tavalla leivästä ja viinistä tulee Jeesuksen ruumis ja veri, jotka hän Isän tahdosta uhrasi kärsimykseen ja kuolemaan, sovittaakseen meidät Isän kanssa. Ideana on se, että syömällä ehtoollisen leivän ja juomalla ehtoollisen viinin ja uskomalla niihin liittyneeseen Jeesuksen sanaan ihminen tulee osalliseksi Jeesuksesta ja hänen ruumiissaan ja veressään olevasta syntien sovituksista ja hengellisestä elämästä. Tämä johtuu siitä, että Jeesuksen ruumis ja veri, eli Jeesus itse kokonaisuudessaan, on läsnä ehtoollisen leivässä ja viinissä.

Järki ja aistit eivät käsitä sakramenttia

Mutta eikö tällainen ole aivan älytön väite? Eikö siinä ole kyse maagisesta ajattelusta, jolla ei ole mitään tekemistä oikean, raamatullisen kristillisyyden kanssa? Uskohan on hengellisyyttä, eikä sellaista karkeaa taikauskua, että Jeesuksen ruumis olisi ehtoollisen leivässä tai hänen verensä olisi ehtoollisen viinissä.

Mutta, mutta. ... Uskon keskeisimmissä kohdissa ei pidä luottaa liikaa aisteihinsa ja järkeensä, vaan tulee pitäytyä Jumalan sanassa.

Johanneksen evankeliumin kuudennessa luvussa käydään selvästi ennakoivaa keskustelua ehtoollisesta. Siinä Jeesus sanoo juutalaisille, että hän antaa ruumiinsa ja verensä ihmisille syötäväksi ja juotavaksi. Se herätti heissä valtavaa närkästystä. Syynä oli tietenkin se, että järjen mukaan väite oli älytön ja vastenmielinen.

Jeesus sanoi:

Totisesti, totisesti: sillä, joka uskoo, on ikuinen elämä. Minä olen elämän leipä. Teidän isänne söivät autiomaassa mannaa, ja silti he ovat kuolleet. Mutta tämä leipä tulee taivaasta, ja se, joka tätä syö, ei kuole. Minä olen tämä elävä leipä, joka on tullut taivaasta, ja se, joka syö tätä leipää, elää ikuisesti. Leipä, jonka minä annan, on minun ruumiini. Minä annan sen, että maailma saisi elää."

Tästä sukeutui kiivas väittely juutalaisten kesken. He kysyivät toisiltaan: "Kuinka tuo mies voisi antaa ruumiinsa meidän syötäväksemme?" Jeesus sanoi heille: "Totisesti, totisesti: ellette te syö Ihmisen Pojan lihaa ja juo hänen vertaan, teillä ei ole elämää.

Mutta sillä, joka syö minun lihani ja juo minun vereni, on ikuinen elämä, ja viimeisenä päivänä minä herätän hänet. *Minun lihani on todellinen ruoka, minun vereni on todellinen juoma.* Joka syö minun lihani ja juo minun vereni, pysyy minussa, ja minä pysyn hänessä. Isä, joka elää, on minut lähettänyt, ja niin kuin minä saan elämäni Isältä, niin saa minulta elämän se, joka minua syö. Tämä on se leipä, joka on tullut alas taivaasta. Se on toisenlaista kuin se ruoka, jota teidän isänne söivät: he ovat kuolleet, mutta se, joka syö tätä leipää, elää ikuisesti." (Joh 6:47–58)

Tuossa Jeesus painottaa sitä, että hänen lihansa on ”todellinen ruoka” ja että hänen verensä on ”todellinen juoma”. Lisäksi hän sanoo, että niitä syömällä ihminen saa elämän Jumalan yhteydessä ja pysyy Jeesuksessa. Lisäksi hän painottaa sitä, että kyse on konkreettisen syömisen ja juomisen lisäksi uskosta.

Jos uskomme Jeesusta ja hänen sanojaan ja perustamme ehtoolliskäsityksemme niihin, emme toisesti tarvitse muuta kommentaaria ja selitystä ehtoollisen merkityksestä ja olemuksesta kuin tämän!

Mutta jos emme usko Jeesusta ja hänen sanojaan hänen lihansa ja verensä syömisestä ja juomisesta, niin miten meille käy? – Meille käy niin kuin kävi eräille Jeesuksen tuolloisista opetuslapsista:

Tämän kuultuaan monet hänen opetuslapsistaan sanoivat: "Sietämätöntä puhetta. Kuka voi kuunnella tuollaista?" Jeesus tiesi, että hänen sanansa olivat herättäneet opetuslapsissa ärtymystä, ja hän sanoi heille: "Loukkaako tämä teitä? Miten käykään, jos te näette Ihmisen Pojan nousevan sinne, missä hän ennen oli! Henki yksin tekee eläväksi, lihasta ei ole mitään hyötyä. Ne sanat, jotka olen teille puhunut, ovat henki ja elämä. Teidän joukossanne on kuitenkin muutamia, jotka eivät usko." Jeesus tiesi näet alusta alkaen, ketkä eivät uskoneet ja kuka hänet kavaltaisi. Hän jatkoi: "Juuri siksi sanoinkin teille, ettei kukaan voi tulla minun luokseni, ellei Isä sitä hänelle suo." (Joh 6:60–65)

Jeesuksen vastaus hänen opetuksensa arvostelijoille oli: ”Henki yksin tekee eläväksi, lihasta ei ole mitään hyötyä. Ne sanat, jotka olen teille puhunut, ovat henki ja elämä.” Hänen mukaansa ei siis pidä välittää siitä, mitä ihmisen ”liha” eli luontaiset kyvyt kuten aistit ja järki sanovat Jeesuksen ruumiin ja veren syömisestä ja juomisesta. Totta kai ne loukkaantuvat ja pitävät asiaa sietämättömän typeränä. Olennaista näissä asioissa on Jeesuksen mukaan Pyhä Henki ja se, mitä hän opettaa. Se opetus on Jeesuksen sanoissa: ”Ne sanat, jotka olen teille puhunut, ovat henki ja elämä”.

Jos siis tahdomme saada ehtoollisesta sen täyden hengellisen hyödyn, sen antaman Hengen ja elämän, niin tarkatkaamme Jeesuksen sanoja, joissa hän itse selittää meille ehtoollisen merkityksen ja olemuksen. Ja se on se, että ehtoollisen leipä on salatulla ja järjelle käsittämättömällä tavalla hänen ruumiinsa ja viini hänen verensä. Niissä hän on läsnä, niissä hän lahjoittaa meille henkilökohtaisesti sen sovituksen ja lunastuksen ja syntien anteeksiantamuksen, jotka hänen kärsimisensä ja kuolemansa ovat ihmiskunnalle hankkineet.

Ehtoollinen on muistoateria

Tämä ei kuitenkaan poista ehtoollisen muita аспектеja. Sakramentaalisen läsnäolon lisäksi ehtoollinen on *muistoateria*. Sen ideana on, että muistelemme Jeesusta ja hänen rakkauttaan meitä kohtaan, kun hän rakasti meitä kuolemaan asti.

Tuo muistelupuoli ei tule esille Markuksen evankeliumin kuvauksessa ehtoollisen asettamisesta. Mutta Luukkaan evankeliumissa se on (Luuk 22:19), samoin Paavalilla. Paavalin teksti ehtoollisen asetussanoista on vanhin säilynyt dokumentti ehtoollisen asettamisesta ja sen merkityksestä:

Olen saanut Herralta tiedoksi tämän, minkä olen myös opettanut teille: Herra Jeesus sinä yönä, jona hänet kavallettiin, otti leivän, kiitti Jumalaa, mursi leivän ja sanoi: "Tämä on minun ruumiini, joka annetaan teidän puolestanne. *Tehkää tämä minun muistokseni.*" Samoin hän otti aterian jälkeen maljan ja sanoi: "Tämä malja on uusi liitto minun veressäni. Niin usein kuin siitä juotte, *tehkää se minun muistokseni.*" (Luuk 22:19)

Niin usein kuin te syötte tätä leipää ja juotte tästä maljasta, te siis julistatte Herran kuolemaa, siihen asti kun hän tulee. Niinpä se, joka arvottomalla tavalla syö tätä leipää ja juo Herran maljasta, tekee syntiä Herran ruumista ja verta vastaan. Jokaisen on tutkittava itseään, ennen kuin syö tätä leipää ja juo tästä maljasta. Se, joka syö ja juo ajattelematta, että kysymys on Kristuksen ruumiista, syö ja juo itselleen tuomion. Sen vuoksihan teidän joukossanne on paljon heikkoja ja sairaita ja monet ovat jo nukkuneet pois. Jos me itse tutkisimme itseämme, emme joutuisi tuomittaviksi (1 Kor 11:23–31).

Paavali mainitsee kahteen kertaan, että ehtoollinen nautitaan Jeesuksen muistoksi. Siihen liittyy tietysti myös uskominen: on uskottava, että ehtoollisessa kyse on Kristuksen ruumiista. Ehtoollinen ei siis ole sellainen automaatti, joka vaikuttaisi niin kuin lääke. Ehtoollisen nauttijan on nautittava se kunnioituksella, Herraa ja hänen kärsimystään muistellen ja häneen uskoen.

Tästä huolimatta on selvää, että Paavalin mukaan meidän uskomme ja hengellisyytemme ehtoollisella eivät saa aikaan sitä, että se on Herran ruumis ja veri. Tämä näkyy siinä, että Paavalin mukaan myös ne, jotka tulevat ehtoolliselle vailla ymmärrystä sen erityisyydestä ja pyhyydestä, hekin kyllä syövät Kristuksen ruumiin ja veren. Mutta he syövät ja juovat leivän ja viinin ja niissä olevan Jeesuksen *tuomiokseen*. Se, minkä piti olla pelastuksen ateria, siitä tuleekin tuomion ateria niille, jotka nauttivat sen kevytmielisesti, leikillään, pilan päiten ja muistelematta Herraa.

Mitä ehtoollisella muistellaan?

Mitä muistelemista Jeesuksen kärsimisessä ja kuolemassa sitten on? No ainakin se, miten se tapahtui, kuka ja millainen meidän edestämme kuollut Jeesus oli. Ja ennen kaikkea se, miten paljon hän rakasti meitä suostuessaan kärsimään meidän, syntisten ja jumalattomien, puolesta.

Tässä kohden mieleeni tulee Paavalin kirje roomalaisille:

Meistä ei ollut itseämme auttamaan, mutta Kristus kuoli jumalattomien puolesta, kun aika koitti. Tuskin kukaan haluaa kuolla edes nuhteettoman ihmisen puolesta; hyvän ihmisen puolesta joku ehkä on valmis antamaan henkensä. Mutta Jumala osoittaa rakkautensa meitä kohtaan siinä, että Kristus kuoli meidän puolestamme, kun vielä olimme syntisiä. Kun hän nyt on vuodattamalla verensä tehnyt meidät vanhurskaiksi, hän vielä paljon varmemmin pelastaa meidät tulevalta vihalta. Jos kerran Jumalan Pojan kuolema sovitti meidät Jumalan kanssa, kun olimme hänen vihollisiaan, paljon

varmemmin on Jumalan Pojan elämä pelastava meidät nyt, kun sovinto on tehty.
(Room 5:6–10)

Tämä Raamatun kohta on voimakas lohdutus itsensä Jumalan edessä huonoksi kokevalle ihmiselle. Ajatelkaa, Kristus oli rakkaudessaan valmis kuolemaan meidän ja minun puolestani jo silloin, kun meitä ei vielä edes ollut, tai kun me olimme vielä syntisiä, Jumalalle ja Kristukselle vihamielisiä. Niin suuri hänen rakkautensa meitä kohtaan oli ja on. Siksi me voimme lohduttautua ja rohkaistua uskomaan häneen sellaisena kuin kukin meistä on. Kristuksen rakkaus on joka tapauksessa suurempi kuin meidän kelvottomuutemme, olimmepa miten syntisiä tahansa. Hän ei nimittäin kuollut pelkästään nuhteettomien ja hyvien ihmisten puolesta. Hän kuoli meidän edestämme, kun vielä olimme syntisiä.

Vaikkapa tällaisen muistelemista tarkoittaa se, että ehtoollinen nautitaan Kristuksen muistoksi. Sen ymmärtäminen tuo uuden näkökulman siihen, että ehtoollinen on sakramentti, jossa Kristus on aineellisesti läsnä.

Ehtoollisen hengellinen puoli perustuu sen aineellisuuteen

Sakramentin aineellisuus ei poista ehtoollisen henkistä ja hengellistä puolta. Päinvastoin: ehtoollisen aineellinen puoli vahvistaa sen hengellistä ja henkistä puolta ja tekee ne mahdollisiksi.

Miten? No siten, että mennessäni ehtoolliselle minun ei tarvitse luottaa omaan hengelliseen tai henkiseen tilaani. Ei tarvitse välittää vähääkään siitä, miltä minusta tuntuu, miten hengellisiä tunteita tai liikutuksia koen tai miten hyvin mieleni kohoaa muistelemaan Herraa. Toki minun pitää valmistautua parhaani mukaan, hiljentyä ja rauhoittua. Mutta siitä huolimatta omat tunteeni eivät ole ehtoollisessa sen pääasia. Olennaisinta on Jeesuksen lupaus: ”Tämä on minun ruumiini, tämä on minun vereni.” Niiden voimasta ehtoollinen on se mikä se on: sakramentti, jossa saan syömällä ja juomalla yhteyden Vapahtajaani ja hänessä olevaan sovintukseen ja pelastukseen ja hengelliseen elämään.

Juuri tämän itsestäni ja tunteistani riippumattoman sakramentaalisuuden takia ainakin minä pystyn tulemaan ehtoolliselle varmana ja luottavaisena. Ja siitä nousee se, että voin yhdessä muiden kristittyjen kanssa syödä ja juoda uskoen, Herran muistoksi.

Ehtoollinen on uusi liitto Jumalan ja ihmisten välillä

Haluan ottaa esiin vielä yhden näkökohdan ehtoollisesta:

Hän sanoi: ”Tämä on minun vereni, liiton veri, joka vuodatetaan kaikkien puolesta
(Mark 14:24).

”Tämä malja on uusi liitto minun veressäni. (Luuk 22:19)

Jeesuksen veri on siis liitto. Se on liitto Jumalan ja ihmisten välillä. Aiemmat Jumalan tekemät liitot on solmittu Noan kautta koko ihmiskunnan kanssa (1. Moos. 9:9), Aabrahamin kautta hänen jälkeläistensä kanssa (1 Moos 15:18) sekä Mooseksen kautta Israelin kansan kanssa (2 Moos 24:8).

Näitten Vanhan testamentin kuvaamien liittojen lisäksi Vanhan testamentin profeetat ennustavat *uudesta liitosta*:

"Tulee aika", sanoo Herra, "jolloin minä teen uuden liiton Israelin kansan ja Juudan kansan kanssa. Tämä liitto ei ole samanlainen kuin se, jonka tein heidän isiensä kanssa silloin kun tartuin heidän käteensä ja vein heidät pois Egyptin maasta. Sen liiton he rikkoivat, vaikka minä olin ottanut heidät omakseni, sanoo Herra.

"Tämän liiton minä teen Israelin kansan kanssa tulevina päivinä, sanoo Herra: Minä panen lakini heidän sisimpäänsä, kirjoitan sen heidän sydämeensä. Minä olen heidän Jumalansa, ja he ovat minun kansani. Silloin ei kukaan enää opeta toista, veli ei opeta veljeään sanoen: 'Oppikaa tuntemaan Herra!' Sillä kaikki, pienimmästä suurimpaan, tuntevat minut, sanoo Herra. Minä annan anteeksi heidän rikoksensa enkä enää muista heidän syntejään." (Jer 31:31–34)

Jeesuksessa tuo ”uusi liitto” tuli todeksi. Se toteutui hänen verensä kautta. Se vuodatettiin ”kaikkien puolesta”. Sikäli se ylitti Jeremian ennustuksen. Uusi liitto ei koske pelkästään Israelia ja Juudaa, vaan kaikkia kansoja.

Mutta tuon liiton valmistelu tapahtui Israelin kansan historiassa. Heidänkin liittonsa Jumalan kanssa oli tehty veren kautta.

Sitten hän otti liiton kirjan ja luki sen kansan kuullen, ja kansa sanoi: "Me teemme kuuliaisesti kaiken, mitä Herra on käskenyt." Mooses otti veren, vihmoi sillä kansaa ja sanoi: "Tämä on sen liiton veri, jonka Herra nyt tekee teidän kanssanne näillä ehdoilla." (2. Moos. 24:8)

Vanhan liiton ehtona oli Mooseksen laki. Mikä on uuden liiton ehtona? Ei mikään. Se perustuu armoon ja Jumalan tekoon Kristuksessa. Se otetaan vastaan pelkällä uskolla, joka sekin on Jumalan lahja.

Tai sitten se otetaan vastaan syömällä. Käykäämme nyt siihen liittoon valmistautumalla ehtoolliseen.